

**1999 – 2000 ÖĞRETİM YILINDA FAKÜLTEMİZE GELEN I.
SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Mehmet Emin AY *

ÖZET

Bu makale, 1999-2000 Öğretim Yılında U.Ü. İlahiyat Fakültesi'ne kaydolmuş öğrencilere uygulanan bir anketin sonuçlarını ihtiva etmektedir. Anket 1999 yılı Eylül ayında I. Sınıf öğrencilerinden 159 kişiye uygulanmıştır. Makale, üç ana başlık altında ele alınacaktır. Bunlar, öğrencilerin ailesini, şahsını ve lise yıllarındaki durumunu ana hatlarıyla ele alan başlıklar olacaktır.

ABSTRACT

This article involves the results of a questionnaire which was completed by freshmen in the Faculty of Divinity, University of Uludağ in 1999-2000 school year. The questionnaire was completed by 159 freshmen in September, 1999. This article outlines the three headlines as to the students personally, their family, and their status in the years of high school.

A. ÖĞRENCİLERİN AİLELERİYLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Öğrencilerin fakülteye gelmeden önceki zaman diliminin büyük bir kısmını aileleriyle birlikte geçirdiği söylenebilir. Dolayısıyla onların aile yapısıyla ilgili bilgiler, öğrencilerin değerlendirilmesinde önem arz etmektedir. Anket metninde yer alan birtakım sorular, öğrencilerin aileleriyle alakalı bilgilere ulaşmak amacıyla konulmuştur. Şimdi konuyla ilgili bulgularımızı ele almak istiyoruz.

1. Ailelerinin İkamet Ettiği Yer

Öğrencilerimizin çoğunluğunun kırsal kesimden geldiği, eskiden beri bilinen bir durumdur. Son yıllarda her ne kadar şehir ve büyükşehirlerden gelen öğrencilerin sayısında bir artış olduğu gözlenirse de çoğunluğunu İmam-Hatip Lisesi mezunlarının oluşturduğu bu yıl yeni kaydolmuş öğrencilerimizin de büyük bir bölümünün kırsal kesime mensup olduğu gözlenmektedir. Tablo 1'den izlenebileceği üzere, daha ziyade köy, ilçe ve nahiyelerde oturan ailelerin çocukları oldukları tespit edilen öğrencilerimizden, aileleri büyükşehir veya şehirde oturanların oranları %17.1 ve %20.3 düzeyindedir. Ailesi şehirlerde oturanların oranlarındaki bu yükseklikte birtakım sebepler rol oynayabilir. Ancak elimizdeki bilgilere dayanarak şunları

söylemek mümkündür. Öğrenci kaynağımızın büyük bir bölümünü teşkil eden İmam-Hatip Liselerinde, ailesi şehirlerde oturan öğrencilerin sayısında bir artış olduğu gözlenmektedir¹. Özellikle son on yıldır, şehirlerde ve büyükşehirlerde - birtakım psiko-sosyal sebeplerle- İmam-Hatip Liselerine karşı yoğun bir ilginin olduğu gözlenmektedir. Bu ilginin arkaplanında ekonomik faktörler de rol oynayabilir. Ancak konumuzu direkt olarak ilgilendirmeyen bu husus üzerinde fazla durmak istemiyoruz. Vurgulamamız gereken nokta şudur ki, halen İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çoğunluğu kırsal kesime mensup olan ailelerin çocuklarıdır. İlk ve orta öğrenimini küçük bir yerleşim biriminde tamamlayarak büyükşehirde gelmiş olmanın, öğrenci açısından neler ifade ettiği, bir arkaplan olarak irdelenmeye ve araştırılmaya muhtaç bir konudur. Her ne kadar küçük çaplı bir araştırma hüviyetindeki bu çalışmamızda bir nebze bu konular üzerinde durmaya gayret edecek olsak ta öğrencilerin bu özelliklerinin, onlarda nasıl bir etki oluşturacağı konusunda detaylı çalışmalara ihtiyacımız olduğunu önemle belirtmeliyiz.²

Tablo 1: Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Ettikleri Yer

<i>Ailesinin İkamet Ettiği Yer</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Büyükşehir	27	17.1
Şehir	32	20.3
İlçe / Nahiye	63	39.8
Köy	33	20.9
Yurtdışı	3	1.9
Katılan	158	100.0
Cevapsız	1	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

2. Ailelerindeki Çocuk Sayısı

Öğrencilerimizin mensup oldukları ailelerin genellikle kırsal kesimden olduğunu belirtmiştik. Onların sahip oldukları kardeş sayısı da ailelerin sosyo-ekonomik yapısı hakkında bir fikir verebilir. Aynı zamanda içinde buldukları şartların, onların okul başarılarına veya başarısızlıklarına da tesir etmesi söz konusudur. Elde ettiğimiz bulgular, tipik kırsal kesim ailelerinin özelliklerinden biri olan “çok çocukluluk” vasfını teyid etmektedir. Öğrencilerimizin %76 gibi büyük bir kısmı, 2-5 kardeşe sahiptirler. Öte yandan öğrencilerimiz içinde 6, 7, 8, 9 ve hatta 10 çocuklu ailelere mensup olanlara da rastlanılmaktadır. (Bkz. Tablo 2)

* Doç.Dr. U.Ü.İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ Bu konuda yapılan araştırmalar için bkz. Ay, M.Emin; Din Eğitimi ve Öğretiminde Mükafat ve Ceza, Bursa 1993, s.75; Ünlü, Yıldız, İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları, (Basılmamış Y.Lisans Tezi) Bursa 1999, s.12

² Bahsi edilen konuyla yakın alakası olduğuna inandığımız bir konu olan “Rehberlik” üzerine yaptığımız ve “İlahiyat Fakültelerinde Rehberlik” adıyla kaleme alınan bir alan araştırmasında elde ettiğimiz bulgular, çoğunluğu kırsal kesimden gelen öğrencilerimizin, öğretim elemanlarıyla diyalog kurma noktasında önemli problemler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. (Sözkonusu araştırma, matbaada basım aşamasında olduğundan konuyla ilgili sayfa numaralarını vermek mümkün olamamıştır.)

Tablo 2: Öğrencilerin Sahip Oldukları Kardeş Sayısı

Öğrencinin Kardeş Sayısı	Sayı	%
1 kardeş	3	1.9
2 kardeş	24	15.8
3 kardeş	40	26.4
4 kardeş	34	22.4
5 kardeş	18	11.8
6 kardeş	16	10.5
7 kardeş	6	3.9
8 kardeş	6	3.9
9 kardeş	1	0.7
10 kardeş	4	2.7
Katılan	152	100.0
Cevapsız	7	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

Tablodan gözlenen bu durum, öğrencilerimizin çoğunluğunun çok çocuklu ailelere mensubiyetini ortaya koyarken, bir başka bulgu da onların, genellikle ailenin ilk çocuklarından biri olduğunu belirlememize imkân tanımaktadır. Şöyle ki, öğrencilerimizin %25.2'si, ailenin ilk çocuğu; %29.6'sı 2.; %22.6'sı ise 3. çocuğu olduğunu işaretleyerek, yaklaşık %78'e varan bir oranla ilk üç çocuktan biri olduklarını belirtmektedirler (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Öğrencilerin Ailelerinin Kaçmıcı Çocuğu Olduğu

Ailenin Kaçmıcı Çocuğu Olduğu	Sayı	%
1. çocuğu	40	25.2
2. çocuğu	47	29.6
3. çocuğu	36	22.6
4. çocuğu	15	9.4
5. çocuğu	8	5.0
6. çocuğu	7	4.4
7. çocuğu	2	1.3
8. çocuğu	3	1.8
10. çocuğu	1	0.7
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	<i>100.0</i>

Bu bulgular bizde şu izlenimi uyandırmaktadır: Öğrencilerimizin $\frac{3}{4}$ 'ünü aşan bir kısmı, yaş ortalaması fazla yüksek olmayan ve genç sayılabilecek ebeveynlerin çocuklarıdır. Ailelerinin bu özelliği taşımaları, öğrencileri nasıl ve ne şekilde etkilemektedir? Doğrusu, bu soruyu cevaplayacak detay bilgilere sahip değiliz. Ancak kanaatimizce, çok çocuklu bir ailenin ilk çocuklarından biri olmak, öğrencilerimize bazı ek sorumluluklar yükleyebilmektedir. Zaman' zaman, kendisiyle beraber ortaöğretimde okuyan kardeşinin de eğitim-öğretime ait sorumluluklarını yüklenmek zorunda kalan öğrencilerimize rastlamak mümkün olmaktadır. Böylesi ek sorumlulukların, öğrencilerimizin eğitim-öğretim hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini müşahade etmiş bulunmaktayız. Öte yandan bir başka bulgunun, bize, öğrencilerimizin neredeyse yarıya yakınının (%47.1) başka bir

kurumda öğrenim gören bir kardeşe sahip olduğu bilgisini vermesi de dikkat çekicidir (Bkz. Tablo 4). Burada “çok çocuklu” olmanın yanında bir de “çok öğrencili” bir aile profilinden bahsetmek mümkündür. Tablo 3’ü destekleyen, bu bulgular, öğrencilerimizin çoğunluğunun, başka kurumlarda okuyan kardeşleri için bir “ağabey” ve “abla” durumunda olduklarını ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, onlar, kendilerini görüp-gözetmesi, koruyup-kollaması ihtimali bulunan ağabey veya ablalara sahip değillerdir. Bu durumlarının, ekonomik bakımdan öğrenciler için bir dezavantaj olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4: Öğrencinin Başka Kurumda Öğrenim Gören Kardeş Sayısı

Öğrencinin Başka Kurumda Öğrenim Gören Kardeş Sayısı	Sayı	%
1 kardeş	56	47.1
2 kardeş	44	36.9
3 kardeş	15	12.6
4 kardeş	4	3.4
Katılan	152	100.0
Cevapsız	7	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

3. Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi

Sosyo-ekonomik düzeyi belirleyen kriterlerden biri de ailenin sahip olduğu aylık gelir miktarıdır. Verdikleri bilgiler doğrultusunda, öğrencilerimizin yine büyük bir kısmının, gelir düzeyi “orta” ya da “düşük” olan ailelere mensup oldukları anlaşılmaktadır. Aylık gelir dağılımında en yüksek düzeyi (%34.5) işgal eden 100-150 milyon TL’nin, bugün için orta düzeyin de altında kaldığını söylemek mümkündür. Beklentilerimiz doğrultusunda gerçekleşen bu tablo, öğrencilerimizin, ailelerinden maddi destek konusunda fazla bir şey bekleme durumunda olmadıklarını ortaya koymaktadır. Tablo 5’te izleneceği üzere, öğrencilerimizin yaklaşık %85’i 200 milyon TL’nin altında kalan bir aylık gelirle geçinmek durumunda olan ailelere mensupturlar. Bu özellikleri ise, onların maddi sıkıntı içinde okula devam etmelerine ve buna bağlı birtakım problemler yaşamalarına sebebiyet vermektedir. Nitekim ileride değineceğimiz üzere, öğrencilerin pek çoğu, problemleri sadedinde ilk sırada “maddi problem”e dikkat çekmişlerdir.

Tablo 5: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Geliri

Ailelerin Aylık Geliri	Sayı	%
25 Milyondan az	56	3.6
25-50 Milyon	15	10.8
50-100 Milyon	30	21.6
100-150 Milyon	48	34.5
150-200 Milyon	18	12.9
200-250 Milyon	12	8.7
250-300 Milyon	5	3.6
300-350 Milyon	3	2.2
350-400 Milyon	1	0.7

400-500 Milyon	2	1.4
Katılan	139	100.0
Cevapsız	20	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

4. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Öğrenim Durumları

Öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim durumlarının ve mesleklerinin de ailelerinin sosyo-kültürel ve ekonomik yapıları hakkında fikir edinmemiz için bir kriter olacağı düşünülerek bu amaçla ankette ilgili sorulara da yer verilmiştir. Önce ebeveynlerin öğrenim durumlarını ele almak istiyoruz.

Tablo 6'dan izleneceği üzere, halen öğrencilerimizin annelerinin %26.4'ü, babalarının ise %1.92'ü okur-yazar değildir. Birbirine yakın oranlarla (%56.7 ve %58.5) ebeveynlerin daha ziyade ilkökul mezunu oldukları göze çarpmaktadır. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu olma bakımından öğrencilerin babalarının - genel anlamda- iyi bir durumda olduğunu söyleyebiliriz (Bkz. Tablo 6).

Tablo 6: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Öğrenim Durumları

<i>Annenin Öğrenim Durumu</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Okur-yazar değil	42	26.4
Okur-yazar	7	4.4
İlkokul	90	56.7
Ortaokul	8	5.0
Lise	9	5.7
Üniversite	3	1.8
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	<i>100.0</i>
<i>Babanın Öğrenim Durumu</i>		
Okur-yazar değil	3	1.9
Okur-yazar	4	2.5
İlkokul	93	58.5
Ortaokul	7	4.4
Lise	22	13.8
Üniversite	30	18.9
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	<i>100.0</i>

Elimizdeki bu bulgular, öğrencilerimizin ebeveynlerinin her geçen yıl öğrenim düzeyinde yükselmeler olduğunu ortaya koymaktadır. Zira önceki yıllarda yapılan araştırmalarda, öğrencilerin anne babalarının öğrenim düzeylerinin bugünkü durumlarından daha düşük seviyelerde çıktığı belirlenmiştir³. Burada dikkatimizi çeken bir başka noktaya değinmek istiyoruz. Annelerinin ¼'ünün okur-yazar olmadığı ve geri kalan çoğunluğunun da ilkökul mezunu olduğuna şahit olduğumuz öğrencilerimizin, yüksek öğrenimi kazanabilecek bir başarı elde etmelerinde, kanaatimizce babalarının eğitim-öğretim bakımından iyi bir durumda olmaları rol oynamıştır. Gerçekten, öğrencilerimizin babaları, lise ve üniversite mezunu olmak yönüyle, toplumun diğer katmanlarıyla mukayese edildiğinde iyi sayılabilecek bir durumdadırlar.

³ Bkz. Ay, age, s.77

5. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Mesleği

Öğrencilerin ebeveynlerinin sahip oldukları mesleklerinin de onların sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarını belirlememizde bir kriter olabileceğini belirtmiştik. Öteden beri bilinen bir husus olarak, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin çoğunluğunu teşkil eden İmam-Hatip Lisesi öğrencilerinin neredeyse tamamının, “annelerinin herhangi bir mesleğe sahip olmadığı ve gelir getirici herhangi bir işte çalışmadığı” hususu⁴ bu ankette de karşımıza çıkmaktadır. Bulgularımıza göre, öğrencilerimizin %97.5’inin anneleri “ev hanımı”dır. Memur olan %1.9 oranındaki 3 kişiden başka, 1 kişinin de emekli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu kez de yine neredeyse tamamına yakın bir öğrenci kitlesinin anneleri herhangi bir işte çalışmayan kimselerdir diyebiliriz (Bkz. Tablo 7).

Tablo 7: Öğrencilerin Annelerinin Mesleği

<i>Annelerinin Mesleği</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Ev Hanımı	155	97.5
Memur	3	1.9
Emekli	1	0.6
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	<i>100.0</i>

Öğrencilerinin babalarının mesleğine gelince: Babalarının daha ziyade işçi ve memur emeklisi (%24.2) olduğunu işaretleyen öğrencilerimiz (Bkz. Tablo 8), diğer meslekleri sırasıyla şu oranlarda işaretlemişlerdir. Memur (%23.5), çiftçi (%16.3), serbest meslek erbabı (%15.0), işçi (%12.4) ve esnaf (%8.5).

Tablo 8: Öğrencilerin Babalarının Mesleği

<i>Babalarının Mesleği</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Emekli (İşçi – Memur)	37	24.2
Memur	36	23.5
Çiftçi	25	16.3
Serbest Meslek	23	15.0
İşçi	19	12.4
Esnaf	13	8.5
Katılan	153	100.0
Cevapsız	6	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

Görüldüğü üzere, öğrencilerimizin çoğunluğu toplumda gelir düzeyi düşük olan mesleklerden sayılan memur, işçi ya da bu iki kesimden emekli olan kimselerin çocuklarıdır. Gerek annelerinin “ev hanımı” olması ve herhangi bir işte çalışmaması ve gerekse babalarının da -önceden belirlediğimiz üzere- aylık gelir düzeyi olarak “düşük gelirli” mesleklerle sahip olması, öğrencilerimizin problemlerinin başında “maddi problemin” yer almasında, belirgin bir şekilde de rol oynamaktadır denilebilir.

⁴ İlgili konuda bkz Ay, age, s.80; Ünlü, ag.tez, s.16.

Öğrencilerin aileleriyle ilgili vereceğimiz bilgilere, anne babalarının %91.2'sinin sağ ve öz anne babaları olduğunu; %6.3'ünün babasını kaybetmiş bulunduğunu; %2.5'inin ise anneden yoksun olduğunu eklemek istiyoruz. Bu bulgu, ekonomik açıdan yetersiz ve gelir düzeyi açısından düşük seviyede olmalarına karşılık, öğrencilerimizin çoğunluğunun, sağ ve öz anne-babalara sahip olduğunu teyid ederek, onların, öteden beri bilinen sağlam bir aile yapısına sahip oldukları yönündeki araştırma sonuçlarıyla⁵ da paralellik arz etmektedir. Saygı ve sevgiye dayalı, sağlıklı ilişkilerin yaşandığı sağlam ailelerin, öğrencinin okul başarısında önemli bir rol oynadığını ifade etmeliyiz. Bu özelliklerini destekleyen bir başka bulgunun -ileride de değineceğimiz üzere- öğrencilerimizden, *ailevi problem yaşayanların sayısının oldukça düşük olduğu* gerçeğidir. Yine bir başka açıdan konuyu ele alacak olursak, öğrencilerimizin tamamına yakını, tatillerini aileleriyle birlikte geçirmek istemekte, yazın onlarla birlikte bulunmaktan ve ailelerine yardımcı olmaktan yana mutluluk duymaktadırlar. Ailenin sağlam temellere oturmuş olması ve fertler arasında saygı-sevgi bağının bulunması, kanaatimizce öğrenciyi cezbeden önemli bir faktördür. Yaz tatillerinde memleketlerine giden ve yorucu köy işlerinde çalışmayı göze alabilen öğrenciler yanında öğretim üyelerinin de mevcudiyeti, azalan ve kaybedilen pek çok değer yanında, fakültemiz camiası için halen var olan "aile bağları"ndan söz etmemize imkân tanımaktadır.

B. ÖĞRENCİLERE AİT GENEL BİLGİLER

Bundan önceki ana başlık altında, öğrencilerin ailelerine ait bilgilere yer verdik. Şimdi ise öğrencilerin şahsını ve içinde buldukları şartları belirleyecek konuları ele alacağız.

1. Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullar

İlahiyat Fakülteleri bir yüksek öğretim kurumu olması bakımından, her tür lise mezununa açıktır. Önceki yıllarda genel lise mezunlarından birçok öğrencinin tercih ederek geldiği bu kurumlar, son yıllarda İmam-Hatip Liselerine uygulanan alan sınırlaması sebebiyle, puan kaybına uğramak istemeyen bu okul öğrencileri tarafından artık neredeyse %100'lük bir oranla tercih edilmeye başlamıştır. Böyle bir gelişmeye paralel olarak fakültemize bu yıl kaydolmuş öğrencilerin %100'e yakın bölümünün, İmam-Hatip Lisesi mezunu oldukları ve ilk sıralardaki tercihleriyle İlahiyat Fakültesine geldikleri görülmektedir. Aşağıdaki tablodan da izlenebileceği üzere, İmam-Hatip Lisesi ve Anadolu İmam-Hatip Lisesi mezunu olan öğrencilerimizin toplam oranı %96.1 düzeyindedir. Genel lise mezunu 4 öğrencinin yanında, biri özel okul, diğeri Endüstri Meslek Lisesi mezunu olmak üzere 2 de farklı okul mezunu bulunmaktadır (Bkz. Tablo 9).

⁵ Bkz. Ay, age, s.76; Ünlü, ag.tez, s.13. Sağlam bir ailenin, çocuk ve öğrenci açısından taşıdığı önem konusunda geniş bilgi için bkz. Yörükoğlu, Atalay, Gençlik Çağı, 3. bs. Ank.,1986, s. 139; Yörükoğlu, Değişen Toplum'da Aile ve Çocuk, Ank., 1989, s. 109 vd.; Şemin, Refia; Gençlik Psikolojisi, İst., 1980, s. 170; Yavuzer, Haluk; Aile İçi Etkileşim (teblig) "1990'ların Çocuk Politikası Kongresi" Ank.,1990, s. 273; Atav, Nephân; Şahsiyetin Gelişmesinde Aile Çevresinin ve Ailedeki Gerginliklerin Etkileri, Aile Yazıları 3, AAK. Yay. Ank. 1990, s. 9.; Bulut, Işıl; Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Davranış Özellikleri, Aile Yazıları 3, AAK. Yay. Ank.1990, s. 198

Tablo 9: Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullar

Mezun Olunan Okul	Sayı	%
İmam-Hatip Lisesi	144	93.5
Anadolu İHL	4	2.6
Genel Lise	4	2.6
Başka (Özel Okul, EML)	2	1.3
Katılan	154	100.0
Cevapsız	5	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

İmam-Hatip Lisesi mezunları için getirilen alan sınırlamasının, bu okullara ilgiyi azalttığı ve öğrenci kaçışının yaşandığı bilinen bir gerçektir. Bu açıdan olumsuz bir gelişmenin yaşandığı söylenebilir. Ancak adı geçen okul mezunlarının, puan kaybına meydan vermemek için özellikle İlahiyat Fakültelerini tercih etmeleri, fakültelerimize gelen öğrenci profilinde müsbet anlamda bir değişimin yaşanacağı anlamına gelebilir. Şöyle ki, bundan sonraki konuda da görüleceği üzere, artık İlahiyat Fakülteleri, diğer yüksek öğretim kurumlarını kazanamayan öğrencilerin tercih ettikleri bir kurum olmaktan çıkarak, bilerek ve düşünülmüş olarak yapılan “bilinçli” ve “mantıklı” tercihlerle gelinen bir kurum niteliği kazanmaktadır. Fakültemize bu yıl kayıt yapan öğrencilerimizin lise mezuniyet derecelerindeki yüksekliğinin, bu durumun bir habercisi olduğunu ifade edebiliriz.

2. Öğrencilerin Mezuniyet Dereceleri

Fakültemize 1999-2000 öğretim yılında kayıt yaptıran öğrencilerin lise mezuniyet derecelerinin, geçen yıllara nazaran yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Biraz önce bahsini ettiğimiz alan sınırlaması sebebiyle, fakültemizi tercih etmek durumunda kalan ve çoğunluğu İmam-Hatip Lisesi mezunu olan öğrencilerimizin, okullarındaki “başarılı” öğrenciler olduğunu ifade edebiliriz. Nitekim ilgili soruya verilen cevaplardan da anlaşılacağı üzere (Bkz.Tablo 10), öğrencilerimizin %64.7’si pekiyi, %33.3’ü iyi derece ile mezun olmuşlardır. Orta derece ile mezun olan sadece 3 öğrenci vardır.

Tablo 10: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Dereceleri

Mezuniyet Derecesi	Sayı	%
Pekiye	99	64.7
İyi	51	33.3
Orta	3	2.0
Katılan	153	100.0
Cevapsız	6	
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	

Bulgular, bu seneki I. Sınıf öğrencilerinin 2/3’ünün, okullarından “pekiyi”, 1/3’ünün ise “iyi” derece ile mezun olduklarını göstermektedir. Onların bu özelliklerinin, eğitim-öğretimin kalitesine olumlu yönde yansıtılabileceği düşünülebilir. Bu temenninin ne derece gerçekleştiğini tespit için sonraki yıllarda uygulanacak ek anketlere ihtiyacımız olduğunu söylemeliyiz.

3. Öğrencilerin Bursa İlini Tercih Sebepleri

Öğrencilerin Bursa ilini ve dolayısıyla fakültemizi hangi sebep / sebeplerle tercih ettikleri de, üzerinde durulması gereken bir başka husustur. Bu konuda sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek için öncelikle onların verecekleri bilgileri değerlendirmek gerekmektedir Yazdıkları açıklamalardan yola çıkarak, öğrencilerin Bursa'yu tercih gerekçeleri hakkında şöyle bir sıralama yapmak mümkündür:

- “Aileme / Memleketime yakın bir il olduğu için Bursa'yu tercih ettim.” (32 öğrenci)
- “Fakültenin eğitiminin kaliteli / hocalarının iyi insanlar olduklarını duydum.” (27 öğrenci)
- “Bursa'nın tabii güzelliği / tarihi özelliği sebebiyle tercih ettim.” (19 öğrenci)
- “Kendi memleketim olması sebebiyle tercih ettim.” (12 öğrenci)
- “Herhangi bir sebebi yok. Tamamen tesadüf eseri.” (8 öğrenci)
- “Tercihlerimi puan sıralamasına tabi tutmanın sonucu.” (7 öğrenci)
- “Yakınlarımın ve Bursa'da okuyanların tavsiyesi üzerine.” (6 öğrenci)
- “Bursa'nın gelişmiş bir il ve sosyal, kültürel ve ekonomik şartları açısından iyi düzeyde olması.” (4 öğrenci)
- “Bu fakültede sevdiğim / takdir ettiğim / talebesi olmak istediğim hocaların olması.” (4 öğrenci)
- “Bursa halkının dindar ve sakin kimseler olması.” (3 öğrenci)
- “Bursa'da yakınlarım / yanında kalacak akrabalarım var.” (3 öğrenci)
- “Burada başörtüsü problemi olmadığı için.” (3 öğrenci)
- “Öteden beri Bursa'ya ilgi duyuyordum / Bursa'yu seviyordum.” (2 öğrenci)
- “Takdir-i İlahi sonucu.” (2 öğrenci)

Bu görüşler dışında münferit olarak tercih sebeplerini şu şekilde açıklayanlar da olmuştur:

“Kişiliğimi ve kültürümü geliştirmek için / Ailemden uzakta daha iyi bir eğitim almak için / Hem çalışıp hem de okumak için / Büyükşehirde okumak insana gurur veriyor /Ailem şehir dışına göndermediği için / Büyükşehirin imkanlarına ve küçük şehrin rahatlığına sahip bir il olması / Yaşantı açısından bana uygun il olması / Liseyi Bursa'da okuduğum için / Mecburen”.

Tercih gerekçelerine baktığımızda, “kaderin tecellisi olduğunu” ifade eden ya da “tesadüfen” ve “puan sıralaması” sebebiyle fakültemizi kazanan 17 öğrenci dışında, yaklaşık 115 öğrenci, gerek tavsiye, gerek kendi memleketi olması ve gerekse farklı birtakım özelliklere sahip olmasını gerekçe göstererek, -ama sonuçta bilerek ve düşünerek yaptığı tercih sonucunda- Bursa'ya ve fakültemize gelmişlerdir. Özellikle sıralamada ikinci sırada yer alan “fakültenin eğitiminin kaliteli / hocaların iyi insanlar olması” tespiti üzerinde önemle durulması gerektiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda, fakültelerin kamuoyunda bıraktığı imajın, öğrencilerin tercihlerinde belirgin bir şekilde rol oynadığını söyleyebiliriz.

4. Öğrencilerin Fakültemizi Kaçınıcı Tercih Olarak Kazandıkları

Fakültemizin, öğrenciler tarafından kaçınıcı tercihle kazanıldığı, fakülteyi benimsemeleri ve başarılı-başarısız olmalarında rol oynayabilir. Bu hususu tespit amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan anlaşılan şudur ki, bu yıl fakültemize kayıt yaptıran öğrencilerimizin yarısı (%50.2) fakültemize 1-5. tercihleri olarak

gelmişlerdir. 8. tercih olarak yazanlardan sonra belirgin bir düşmenin yaşadığı gözlenen tablomuzda dikkat çekici bir başka husus daha vardır. Öğrencilerimizin %7'sine tekabül eden 11 kişi, fakültemize 14. tercihleriyle gelmişlerdir. Adeta "istemeyerek" geldikleri anlaşılan bu öğrencilerin, sonraki konularda ele alacağımız "fakülteden memnun olup-olmama" hususunda olumsuz düşünceye sahip olan öğrenciler olduklarını tahmin etmekteyiz. Geriye kalan öğrencilerin düşük oranlarla, farklı seçenekleri işaretledikleri gözlenmektedir (Bkz. Tablo 11).

Tablo 11: Öğrencilerin Fakültemizi Kaçınıcı Tercihle Kazandıkları

Tercih Sıralaması	Sayı	%
1. tercihle	19	12.1
2. tercihle	20	12.7
3. tercihle	16	10.2
4. tercihle	12	7.6
5. tercihle	12	7.6
6. tercihle	12	7.6
7. tercihle	7	4.5
8. tercihle	8	5.1
9. tercihle	3	1.9
10. tercihle	4	2.5
11. tercihle	5	3.2
12. tercihle	4	2.5
13. tercihle	5	3.2
14. tercihle	11	7.0
15. tercihle	4	2.5
16. tercihle	6	3.8
17. tercihle	4	2.5
18. tercihle	5	3.2
Katılan	157	100.0
Cevapsız	2	
<i>Toplam</i>	159	

Elde edilen bu bulgular sonucunda ayrıca şunlar söylenebilir. Her ne kadar öğrencilerimizin yarısı 1-5. tercihleri olarak fakültemize gelmişlerse de geri kalan öğrencilerimizden 1/3 (%32.3) dolayında bir öğrenci kitlesi, fakültemize 9-18. tercihlerle gelmişlerdir. Önemsenmesi gereken bu durumlarının, bir kısım öğrencilerimizde fakülteye karşı "gönülsüzlük / isteksizlik" doğurabileceği gözardı edilmemelidir. İlk aylarda ve ilk yılda öğrencilere karşı idare ve öğretim elemanları tarafından gösterilecek yakın ilgi ve alâkanın, onların bu dezavantajlı durumlarını kendileri ve fakültemiz açısından avantajlı hale getirebileceğini söyleyebiliriz.

5. Öğrenciler Tarafından En Çok Tercih Edilen Üniversiteler ve Bölümleri

Bu yıl fakültemize kayıt yaptıran öğrencilerin ilk tercih ettikleri (1. tercih olarak yazdıkları) üniversite ve bölümlerine bakıldığında, karşımıza oldukça geniş bir yelpazede, Türkiye'nin çeşitli üniversite ve fakülteleri / bölümleri çıkmaktadır. Ancak göze çarpan bir husus; anket uygulanan 159 öğrenciden 20 kişi, **Marmara Ü.**

İlahiyat Fakültesi'nin "İlahiyat Lisans" bölümünü, 15 kişi, Uludağ Ü. İlahiyat Fakültesi'nin "İlahiyat Lisans" bölümünü ilk tercih olarak yazmışlardır. Yine, 9 öğrenci Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi'nin "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" (İDÖB) kısmını, 4 öğrenci ise Uludağ Ü. İlahiyat Fakültesi'nin "İDÖB" kısmını ilk tercihleri olarak yazmışlardır. En çok tercih edilen ve "ilk tercih" olarak sıralamada yer alan Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi'nin tercih sebebini, biraz önce bahsini ettiğimiz "imaj" unsuruyla açıklamak, ikinci sırada yer alan Uludağ Ü. İlahiyat Fakültesini de yine biraz önce ele aldığımız Bursa ilini ve fakültemizi tercih sebepleriyle izah etmek mümkündür. Geri kalan öğrencilerin birinci tercihleri olan diğer üniversite ve fakülterlere / bölümlere bakıldığında, Selçuk ve Ankara İlahiyat Fakülteleri yanında, öğrencilerin daha ziyade Türkçe / Edebiyat / Coğrafya / Tarih / İngilizce ve Sınıf Öğretmenliği bölümünü ihtiva eden fakülteleri (Eğitim / Fen Ed. Fak.) "ilk tercih" olarak yazdıklarını görmekteyiz. Bunun yanında, yine çeşitli üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümlerine de öğrencilerin rağbet ettikleri gözlenmektedir. Öğrencilerin içinde, Veterinerlik / İşletme / Hukuk / İletişim / Fizik Tedavi Rehabilitasyon / İktisat / Kamu Yönetimi / Tıp / Basın-Yayın gibi fakülte veya bölümleri ihtiva eden çeşitli üniversiteleri "ilk tercih" olarak yazanlar da vardır. Görünen odur ki, öğrenciler, bu yıl daha ziyade İlahiyat Fakültelerini ve kendilerine uygun buldukları ya da başarılı olacaklarına inandıkları, muhtelif öğretmenlik bölümlerini "ilk tercih" olarak seçmişlerdir. Bu yıl kayıt yaptıran 79 öğrencinin (%50.2) 1-5. tercihle fakültemizi kazanmış olmalarının, (Bkz. Tablo 11) üzerinde önemle durulması ve değerlendirilmesi gereken bir tespit olduğunu tekrar vurgulamak istiyoruz. Yine bu bağlamda, biraz sonra ele alacağımız üzere, öğrencilerimizin yaklaşık %70'inin, "fakültemizi kazandığına memnun olduğunu" ifade etmelerinin de (Bkz. Tablo 12) önemli bir bulgu olduğunu belirtmeliyiz.

6. Öğrencilerin Fakültemizi Kazanmaktan Yana Memnun Olup-Olmama Durumu

Öğrencilerin fakültemizi kazanmaktan yana memnun olup-olmadıklarını belirlemek amacıyla sorduğumuz soruya verdikleri cevaplardan anlaşılan şudur ki, yaklaşık %70 oranındaki bir öğrenci grubu bundan memnuniyet duymaktadır. Geriye kalan %30 oranındaki bir öğrenci grubunun ise farklı düşünceleri vardır (Bkz. Tablo 12).

Tablo 12: Öğrencilerin Fakültemizi Kazanmaktan Yana Memnun Olup-Olmama Durumu

<i>Bu fakülteyi kazandığıma,</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Memnunum, severek öğrenimimi sürdüreceğime inanıyorum.	111	69.8
Memnun değilim, ama okuyup bitirmeği düşünüyorum.	13	8.2
Memnun değilim, gelecek sene yeniden ÖSYM sınavlarına gireceğim. Başka bir fakülteyi kazanırsam ayrılmayı düşünüyorum.	8	5.0
Başka (Farklı bir görüşünüz varsa yazınız).	27	17.0
<i>Toplam</i>	<i>159</i>	<i>100.0</i>

Görüldüğü üzere, öğrencilerimizden %8.2'si memnun olmadığı halde fakülteyi okuyup bitirmeyi, %5'i ise yeniden sınavlara girmeyi düşündüklerini ifade

etmektedirler. "Başka" seçeneğini işaretleyerek farklı görüş yazan 27 öğrenciden bir kısmı "Yatay geçiş yapmayı düşünüyorum" (8 öğrenci) açıklamasında bulunurken, 6 öğrenci, "Hem memnun, hem de değilim. Eğer alan uygulaması kalkarsa / sistem değişirse, başka fakülteye geçmeyi düşünüyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu açıklamalar yanında, "İdealimdeki okul değildi ama halime şükrediyorum / Dönem sonuna kadar fikrim değişirse yatay geçiş yapmayı düşünmüyorum / Fakülteden kaynaklanmayan sorunlarım var / Önce üzülmiştim fakat şimdi memnunum / Bursa'da hayat bana pahalı geldi / Geldiğimden beri barınma sorunu yaşadığım için bir tat alamadım / Şu anda birçok şeyi gözlemliyorum. Kararım değişebilir / Şu anda bir şey diyemiyorum / Fakülteden yana bir sorunum yok ama idealim olan Marmara İlahiyat'a geçmeyi düşünüyorum / İstemedim geldim ama okumayı ve başarılı olmayı istiyorum / Bursa'da yemek ve ulaşım konularında sıkıntım var / İsteyerek gelmedim ama sevmeye çalışıyorum / Sistem kurbanı olduğumu düşünüyorum. Ama okulu yavaş yavaş sevmeye başladım. Belki fikirlerim değişir." şeklinde görüş belirtenler de bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklamaların ortak paydası, öğrencilerimizin Bursa ve fakültemiz hakkında henüz karar vermek için erken olduğunu düşünmeleri ya da bazı sebeplerden dolayı burada bulunmaktan yana memnuniyetsizlikleridir. Kanaatimizce, yine fakülte idaresi ve öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı ilgili ve sevecen tutumları, onların yıl sonunda fikirlerinde olumlu yönde değişmelerin yaşanmasına vesile olabilir.

7. Öğrencilerin Problemleri Olduklarını İfade Ettikleri Hususlar .

Öğrencilerin derslerinde başarılı olmalarını etkileyecek muhtemel problemleri tespit ve teşhis hususunda yardımcı olmak amacıyla sorulan sorulara, onlar aşağıdaki sıralamada gözlenebilen şu cevapları vermişlerdir.

1. "Maddi problemlerim var." (58 öğrenci) .
2. "Kendimi manevi yönden yetersiz hissediyorum." (35 öğrenci)
3. "Başımdan geçen olayları, olumlu-olumsuz diye değerlendirecek olsam, olumsuz olarak niteleyebileceklerim kesinlikle daha çoğunluktadır." (20 öğrenci)
4. "Kendime uygun, rahat edebileceğim bir ev / yurt bulamadım." (18 öğrenci)
5. "Bazı psikolojik problemlerim var." (18 öğrenci)
6. "Gözlerimden rahatsızım." (16 öğrenci)
7. "Yaşamak, bazen çok anlamsız gibi geliyor bana." (10 öğrenci)
8. "Dini yaşantım, beni ruhsal yönden rahatlatmasına rağmen bazen sıkıntı verdiği anlar da oluyor." (10 öğrenci)
9. "Zihnimi meşgul eden ve içinden çıkamadığım bazı sorular var." (9 öğrenci)
10. "Ailevi bazı problemlerim var." (9 öğrenci)
11. "Bazı bedeni rahatsızlıklarım var." (8 öğrenci)
12. "Bazı özel problemlerim var, şimdiye kadar hiç kimseye açamadım ve halen onun sıkıntısını yaşıyorum." (6 öğrenci)
13. "Kulaklarımdan rahatsızım." (4 öğrenci)
14. "Daha önce ciddi bir rahatsızlık geçirdim." (Sarılık / Böbrek 3 öğrenci)
15. "Bazı ruhsal rahatsızlıklarım var." (3 öğrenci).

Öğrencilerin verdikleri bilgiler doğrultusunda, onların birçoğunun, (yaklaşık 1/3) maddi açıdan problemleri olduğu anlaşılmaktadır. Beklenen bir bulgu olduğunu söyleyebileceğimiz bu tespit, öğrencilerin maddi açıdan sıkıntı içinde bulunduğunun bir başka yönden ifadesidir. Öte yandan, yine ikinci sırada, manevi yaşantı açısından kendini yetersiz hisseden öğrencilerin varlığı da dikkati çekmektedir. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinde zaman zaman gözlenen "kendinden memnun olmama" psikolojisi, bu yıl kayıt yapan öğrencilerimizde de gözlenmektedir. Bununla beraber, barınma problemi, ailevi, ruhi ve bedeni problemleri olan öğrencilere de rastlanmaktadır.

"Özel bazı açıklamalarınız olacaksa veya sorulmamış fakat açıklamayı gerekli gördüğünüz diğer bazı sebepler daha varsa, onları da lütfen aşağıya yazınız." şeklindeki soruya, öğrenciler şu ek açıklamalarda bulunmuşlardır:

"Ailemden uzaklık sebebiyle yalnızlık çekiyorum / Ailemi, evimi özliyorum (4 öğrenci) Bu görüş haricinde, öğrencilerden bir kısmı da münferiden, *"Depremi yaşadığım için en ufak bir gürültüden bile etkileniyorum. Ailem orada çadırda yaşadığı için aklım orada / Yeni karşılaştığım dersler beni biraz düşündürüyor (EML mezunu) / Karamsar biri olduğum için sık sık ümitsizliğe düşüyorum / Derslerde başarısız olmaktan çok korkuyorum. Çalışsam da başaramayacağımı zannediyorum / Çekingenlik ve heyecanı üzerimden atamıyorum / Dertlerimi paylaşabileceğim bir arkadaşım yoksunum."* şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bu açıklamalarda da belirgin bir ümitsizlik, karamsarlık ve çekingenlik duygularıyla, yaşanan deprem felaketinin izleri hissedilmektedir. Görüldüğü üzere, öğrencilerimizin ilgi ve alâkaya ihtiyacı, geldikleri yeni ortamlarla birlikte azalmamakta, aksine artmaktadır. Bu sebeple, öğrenciler, fakülte idaresi ve öğretim elemanlarından gerekli ve yeterli ilgiye mazhar olmalı, ayrıca fakültemizde kurulu Rehberlik ve Danışma Merkezi'ne (İREM) başvurmaları konusunda da zaman zaman teşvik edilmelidirler.

8. Öğrenciler Kendilerini En Çok Başarılı Hissettikleri Alanlar

Öğrencilerin kendilerini daha çok hangi alanlarda başarılı hissettikleri konusu da onlara verilecek eğitim-öğretim ve rehberlik hizmetlerinde önemli bir husustur. Bu amaçla sorulan soruya verilen cevaplar, öğrencilerimizin büyük çoğunluğunun, Edebiyat alanında başarılı olabileceklerini düşündüklerini ortaya koymaktadır. Ardından Felsefe, Sanat, Spor, Psikoloji, Tarih, Tiyatro ve Sosyal Bilimler alanları gelmektedir. Bu alanlar içinde meslek derslerinin fazla rağbet görmemesinin, üzerinde durulması gereken önemli bir bulgu olduğunu ifade etmeliyiz. Anlaşılan odur ki, öğrencilerimiz İmam-Hatip Liselerinde sanki meslek derslerinden, özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim'den soğumuş olarak gelmektedirler. Bu denli ilgi azlığını önemsemek ve bunun sebepleri üzerinde durmak gerektiği kanaatindeyiz. Zira bugün için fakültelerimizde öğrencinin en çok önyargı ile geldikleri ve gözlerinde büyüttükleri dersler bu derslerdir. Bu önyargının arka planında nelerin olduğu da araştırılmaya muhtaç bir konu olarak önümüzde durmaktadır. Biraz sonra ele alacağımız başlık altında işleyeceğimiz konuların bize bu hususlarda bir fikir verebileceği inancındayız. Öğrencilerimizin verdikleri cevaplar tasnif edildiğinde ortaya çıkan sıralama şöyledir.

Türk Dili ve Edebiyatı	68 öğrenci	Coğrafya	3 öğrenci
Felsefe	24 öğrenci	Musiki	3 öğrenci
Sanat	21 öğrenci	İngilizce	3 öğrenci
Spor	14 öğrenci	Matematik	2 öğrenci
Psikoloji	10 öğrenci	Arapça	2 öğrenci
Tarih	7 öğrenci	Genel Kültür	2 öğrenci
Tiyatro	4 öğrenci	Kur'an-ı Kerim	1 öğrenci
Sosyal Bilimler	4 öğrenci	Hitabet	1 öğrenci

Yine, onlardan bir kısmı şu açıklamalarda bulunmuşlardır:”*Bilemiyorum / Henüz kendimi tanımış, keşfetmiş değilim / Hiçbir alanda kendimi iyi hissetmiyorum.*“

C. ÖĞRENCİLERİN LİSE YILLARINA AİT BİLGİLER

Makalemizin son bölümünü teşkil eden bu başlık altında ise, öğrencilerin lise yıllarına ait birtakım bulguları değerlendirmek istiyoruz. Önce onların lise yıllarında sevdikleri ve başarılı oldukları dersleri ele almak istiyoruz.

1. Öğrencilerin Lise Yıllarında En Çok Başarılı Oldukları ve Severek Okudukları Dersler

Öğrencilerin lise yıllarında sevdikleri ve başarılı oldukları derslerin tespiti de onları tanımak ve yardımcı olmak için faydalı olabilir. Bu amaçla sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde, en çok sevdikleri ve başarılı oldukları dersler aşağıdaki sıralama ile belirlenmiştir

Tarih (Siyer)	84 öğrenci	Felsefe	11 öğrenci
Türk Dili ve Edebiyatı	72 öğrenci	İngilizce	9 öğrenci
Coğrafya	55 öğrenci	Geometri	8 öğrenci
Matematik	45 öğrenci	Sosyoloji	7 öğrenci
Kur'an-ı Kerim	39 öğrenci	Fizik	7 öğrenci
Arapça	28 öğrenci	Kimya	5 öğrenci
Psikoloji	26 öğrenci	Hitabet	5 öğrenci
Tefsir	25 öğrenci	Biyoloji	4 öğrenci
Hadis	25 öğrenci	Diñî Musikî	3 öğrenci
Fıkıh	15 öğrenci	Beden Eğitimi	3 öğrenci
Akaid -Kelam	12 öğrenci	Resim / Hüsn-i Hat	2 öğrenci

Burada göze çarpan bazı önemli hususlar vardır. Öğrenciler, tarih, edebiyat, coğrafya ve matematik gibi meslek dersleri ile direkt alakası olmayan dersleri daha çok sevdiklerini ve başarılı olduklarını ifade ederlerken, başta Kur'an-ı Kerim ve Arapça olmak üzere diğer meslek dersleri sıralamada gerilerde kalmışlardır. Bu bulgu, İHL öğrencilerinin çoğunlukta olduğu (%96) öğrencilerimizin, lise yıllarında meslek dersleriyle aralarının arzu edilen düzeyde iyi olmadığını ortaya koymaktadır. Bundan önceki konuda ifade ettiğimiz üzere, araştırılması gereken bir konu olduğunu düşündüğümüz bu mevzuda öğrencilerin sebep olarak neleri gördüğüne değinmek istiyoruz.

2. Öğrencilerin Bu Derslerde Başarılı Olmalarında En Önemli Etken

Acaba öğrenciler bu derslerdeki başarılarını ve bu derslere olan sevgilerini neye borçludurlar? İşte bu sorunun cevabı önemli ipuçları verebilir. Öğrenciler, bu dersleri sevmelerini ve başarılı olmalarını hocanın dersi sevdirmesine bağlamaktadırlar (Bkz.Tablo 13)

Tablo 13. Öğrencilerin Bu Derslerde Başarılı Olmalarında En Önemli Etken

<i>Öğrencilerin Başarılı Olduğu Derslerde En Önemli Etken</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
Harcadığım özel gayret ve çalışma usulüm.	45	29.2
Hocanın dersi sevdirmesi ve ders işleme metodu	84	54.6
Dersin kolay olması.	4	2.6
Başka (Farklı bir görüşünüz varsa yazınız).	21	13.6
Katılan	154	100.0
Cevapsız	5	
<i>Toplam</i>	159	

Tabloda dikkati çeken en önemli husus, öğrencilerin yarıdan fazlasının, söz konusu derslerdeki başarılarında “hocanın dersi sevdirmesi ve ders işleme metodunun” rol oynadığını ifade etmeleri olmuştur. Öğrencinin kendi gayreti ve çalışmasından önce “öğretmen ve ders işleme metodu”na vurgu yapması önemsenmelidir.

“Başka” seçeneğine verilen cevaplarda ise, “*Bu derslere karşı içimde ilgi var*” (15 öğrenci). “*Mesleki dersler bana kolay geliyor / Edebiyata ilgi duyuyorum. Yazmayı ve okumayı seviyorum / Kendimi sosyal zeka yönüyle daha iyi hissediyorum / Bu derslerin muhtevasını seviyorum / Araştırmaya meraklıyım*” şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır.

3. Öğrencilerin Lise Yıllarında En Çok Başarısız Oldukları ve Zorlandıkları Dersler

Öğrencilerin lise yıllarına ait bir başka bulgu da onların başarısız olmaktan korktukları ve en çok zorlandıkları derslerle ilgilidir. Bu soruya da öğrenciler, aşağıdaki sıralamada izlenebilecek şu cevapları vermişlerdir.

Arapça	49 öğrenci	İngilizce	10 öğrenci
Fizik	39 öğrenci	Felsefe	7 öğrenci
Matematik	37 öğrenci	Coğrafya	6 öğrenci
Kimya	27 öğrenci	Geometri	6 öğrenci
Kur'an-ı Kerim	17 öğrenci	Tefsir	6 öğrenci
Türk Dili ve Edebiyatı	16 öğrenci	Tarih	4 öğrenci
Biyoloji	12 öğrenci	Mantık	2 öğrenci

Bu kez onlar, en çok başarısız oldukları ve zorlandıkları dersler sıralamasında Arapça'yı en başta, ardından sayısal nitelikteki dersleri zikretmektedirler. Yine Kur'an-ı Kerim de bu sıralamada 5. sırada yer almakta ve dikkat çekmektedir. Bu bulgular, aynı zamanda İlahiyat Fakültelerinde Arapça ve Kur'an-ı Kerim derslerinde arzu edilen başarı düzeyinin yakalanamayışının arkaplanı ve bunun kökenindeki sebepler hakkında da bize bilgi vermektedir. Yukarıdan beri peşpeşe üç konu olarak ele aldığımız bu mevzu hep birbirini destekleyen bulgularla netlik ve

kesinlik kazanmıştır diyebiliriz. Öğrencilerimiz Arapça ve Kur'an-ı Kerim gibi iki önemli meslekî derste, kökeni lise yıllarına uzanan bir başarısızlık ve başarısız olunacağı yönünde bir önyargının sahibidirler. Kanaatimizce öncelikle bu önyargıyı ortadan kaldıracak tedbirlere ihtiyaç vardır. Bu tedbirler sayesinde belki öğrenci kendine bir güven kazanmış olacaktır. Onların aşağıda vermiş olduğu bilgileri de gözönüne almak gerektiği kanaatindeyiz. Şimdi bunlara değinmek istiyoruz.

4. Öğrencilerin Bu Derslerde Başarısız Olmalarında En Önemli Etken

Öğrenciler, bu derslerdeki başarısızlıklarında en önemli etkenin ne olduğu sorusuna da yine sorumluluğu hocalarına yükleyen cevaplar vermektedirler (Bkz. Tablo 14). Bu kez öğrencilerin %37.7'si dersin hocasından kaynaklanan sebeplerin rol oynadığını düşünmektedirler. Ancak onlardan bir kısmı (%26) bu başarısızlıkta kendilerinin de bir payı olduğunu kabul etmektedirler. Bunu bir özeleştiri olarak kabul edebiliriz. %34.4 oranındaki bir öğrenci grubu ise başarısız oldukları dersin kendinden kaynaklanan sebepleri zikretmektedirler. Bu görüş sahiplerinin, başarısız oldukları derslere karşı belirgin bir önyargı taşıdıklarını söylemek mümkündür. "Başka" seçeneğine verilen cevaplarda ise, "İHL'ne lisede gelmiş olmam / Motivasyon yetersizliği / Temeli iyi atamadık" görüşleri dile getirilmiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin Bu Derslerde Başarısız Olmalarında En Önemli Etken

Başarısızlıkta En Önemli Etken	Sayı	%
Kendimden kaynaklanan nedenler	40	26.0
Dersin hocasından kaynaklanan nedenler	58	37.7
Dersin kendisinden kaynaklanan nedenler	53	34.4
Başka (Farklı bir görüşünüz varsa yazınız).	3	1.9
Katılan	154	100.0
Cevapsız	5	
Toplam	159	

SONUÇ

1999-2000 Öğretim Yılında U.Ü.İlahiyat Fakültesi'ne kayıt yaptıran 159 birinci sınıf öğrencisine uygulanan bir anketin bulgularının değerlendirildiği bu çalışmada sonuç olarak şunlar söylenebilir:

Öğrencilerimizin aileleri –daha önceki bulgularla da paralellik arzeden- çoğunlukla kırsal kesimde yaşayan okuma-yazma oranı özellikle annelerde düşük ama babalarda iyi sayılacak seviyede olan ailelerdir. Annelerinin tamamına yakınının ev hanımı olduğu gözlenen ailelerde, geçimi sağlayan babaların da gelir düzeyi düşük olan mesleklere mensup oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca çok çocuklu aileler olmalarının yanında, birden fazla öğrencinin de çeşitli öğrenim kurumlarında okudukları anlaşılmaktadır. Böylesi bir profile sahip olan öğrenci ailelerinin avantaj olarak görülebilecek bir tek özelliği ise sağ ve öz anne babadan oluşan aileler olmasıdır. Bu özelliklerinin hem ebeveynler hem de öğrenciler açısından birtakım problemlerin çözümünde olumlu katkı sağladığı gözlenmiştir.

Öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu –önceki yıllarda olduğu gibi- İmam-Hatip Lisesi mezunlardır. Ancak bu yılki öğrencilerimizin mezuniyet derecelerindeki yükseklik dikkat çekicidir. Yine onların büyük bir kısmı, ilk tercihleri olarak bu fakülteye gelmişler, bu tercihlerinde ise gerek Bursa'nın şehir olarak birtakım özelliklere sahip olması, gerekse fakültenin ve öğretim elemanlarının olumlu yönde imajı, belirleyici bir rol oynamıştır. Onların diğer tercihlerinin hangi üniversite ve fakülte/bölümler olduğuna gelince: En çok tercih edilen yüksek öğretim kurumunun, Marmara Ü. İlahiyat Fakültesi olduğu, bunun yanında çeşitli üniversitelere bağlı İlahiyat, Edebiyat, Tarih ve diğer Sosyal Bilimler Öğretmenlikleri olduğu görülmektedir. Öğrencilerimizin 1/3'lük bir bölümünün maddi sıkıntısı olduğunu ifade etmelerini ve ilgi duydukları alanların başında Edebiyat geldiğini, onlarla ilgili bilgilere ekleyebiliriz.

Öğrencilerin geldikleri okullarda belli bazı derslerde başarılı, bazılarında ise başarısız oldukları gözlenmiştir. En çok başarılı oldukları dersler Tarih (Siyer), Türk Dili ve Edebiyatı, Coğrafya ve Matematik gibi dersler olurken, en çok başarısız oldukları dersler sıralamasında ise Arapça, Fizik, Matematik, Kimya ve Kur'an-ı Kerim gelmektedir. Gerek başarıda gerekse başarısızlıkta en önemli etkenlerden birinin, “dersin hocası” ve “ders işleme metodu” olduğunu öğrencilerin vurgulamaları dikkat çekici ve üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir bulgu olarak görülmüştür.